

U sistem uloženo preko jedanaest miliona eura

INVESTICIJE

U sistem uloženo preko 11 miliona eura

U primarnu mrežu investirano je oko 1,8 miliona eura, od čega 1,2 miliona u pripremu TS za uvođenje SCADA sistema. Sekundarna mreža podržana sa 9,2 miliona eura

Kao odgovorna kompanija i operator distributivnog sistema, Crnogorski elektrodistributivni sistem kontinuiranim ulaganjem u distributivnu mrežu i povećanjem kapaciteta nastoji da unaprijedi postojeće stanje u cilu što kvalitetnijeg o pouzdanijeg napajanja korisnika električnom energijom.

Tako su kroz investicione planove opredijeljena znatna sredstva kako bi se modernizovao distributivni sistem i dostigli zahtijevani standardi u isporuci električne energije.

U tom smislu, tokom 2023. godine nastavljene su aktivnosti na ranije započetim investicionim projektima, kao i na realizaciji i pripremi novih projekata.

Ukupna ulaganja na nivou primarne distributivne mreže (TS 35/10 kV i vodovi 35 kV) u 2023. godini iznosila su milion i 760 hiljada eura, koliko je uloženo u 46 projekata iz Plana investicija. Značajan dio tih ulaganja

odnosi se na pripremu TS 35/10 kV za implementaciju SCADA sistema, što je podrazumijevalo modernizaciju relejne zaštite, prekidača i razvoda pomoćnog napajanja. Za tu namjenu izdvojeno je nešto više od 1,2 miliona eura, a obuhvaćena je 21 trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV.

Pored toga, rađena je i rekonstrukcija nadzemnih 35 kilovoltnih vodova, ("Cetinje – Čevo" na Cetinju, "Šumani – Kosanica" i "Guke – Mataruge" u Pljevljima, i "Ribarevine – Šćepanica", „Vrelo – Čokrlje" i "Medanovići – Vrelo" u Bijelom

Polju) u koju je uloženo 370 hiljada eura.

U fokusu TS 35/10kV

U toku prošle godine takođe su, nakon dobijanja građevinske dozvole, otpočeli radovi na izgradnji nove TS 35/10 kV "Duklo" u Nikšiću, ugovorene vrijednosti oko 1.6 miliona eura. A od četiri postupka javne nabavke za izgradnju TS 35/10 kV, pokrenuta još tokom 2022. godine, tri postupka privedena su kraju, dok je za četvrti i dalje u

toku odlučivanje po žalbenom postupku. Potpisani su, dakle, ugovori o izvođenju radova na izgradnji TS 35/10 kV “Grbalj 2” u Kotoru, ugovorene vrijednosti 1,6 miliona eura i TS 35/10 kV “Tri Krsta” u Tivtu, ugovorene vrijednosti nešto manje od 1,5 miliona eura, sa uklapanjem u 35 kV i 10 kV mrežu.

Za izgradnju TS 35/10 kV “Bigova” u Kotoru, donijeta je Odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača, dok je za TS 35/10 kV “Volođa” u Pljevljima u toku odlučivanje po žalbenom postupku.

Na navedenim projektima investicione aktivnosti nastaviće se i tokom 2024. godine.

Investicije u sekundarnu mrežu premašile devet miliona eura

Na nivou sekundarne distributivne mreže (trafostanice 10/0,4 kV, vodovi 10 kV i vodovi 0,4 kV), kroz 314 projekata, realizovane su tokom prošle godine investicije ukupne vrijednosti devet miliona i 150 hiljada eura. Od toga je za pojedinačne investicione projekte opredijeljeno 3,3 miliona eura, a za Projekat revitalizacije 10 kV i niskonaponske mreže 5.85 miliona eura.

U izgradnju novih TS 10/0,4 kV uloženo je oko milion eura, a u rekonstrukciju postojećih oko 760 hiljada eura.

Naime, završeno je i pušteno u pogon 16 novih TS 10/0,4 kV, a rekonstruisane 53 postojeće, što je podrazumijevalo zamjenu i ugradnju sredjenaponskih i niskonaponskih blokova i transformatora 10/0,4kV.

Među značajnijim aktivnostima je i ugradnja reklozera na 10 kilovoltnim dalekovodima u Mojkovcu, Baru, Pljevljima, Šavniku, Cetinju i Danilovgradu u koje je ukupno uloženo oko 800 hiljada eura.

Značajna ulaganja u sekundarnu mrežu, preciznije 5.83 miliona eura, realizovana su kroz Projekat revitalizacije 10 kilovoltnih elektroenergetskih vodova, pripadajućih stubnih trafostanica naponskog nivoa 10/0,4 kilovolti i niskonaponskih mreža.

Riječ je o 30 dalekovoda 10kV u koje je uloženo million 825 hiljada eura, 179 niskonaponskih mreža

u koje je investirano million i 634 hiljade eura i 208 stubnih trafostanica za čiju modernizaciju je opredijeljeno oko 400 hiljada eura.

SEKTOR ZA ICT I RAZVOJ

Počela realizacija dva važna projekta

Projekat razvoja optičke WAN infrastrukture omogućiće nadzor i kontrolu pristupa energetskim objektima, a Projekat uzemljenja neutralne tačke transformatora distributivne mreže Crne Gore omogućiće funkcionisanje distributivne mreže u režimu uzemljene neutralne tačke za sedam trafostanica naponskog nivoa 35/10kV

U Sektoru za ICT i razvoj u toku je realizacija dva veoma važna projekta koji će efikasnost upravljanja i poslovanja podići na viši nivo. Riječ je o Projektu uzemljenja neutralne tačke transformatora distributivne mreže Crne Gore i Projektu razvoja optičke WAN infrastrukture.

Prema informaciji iz Sektora za razvoj i ICT, u prethodnom periodu potpisan je Ugovor sa Institutom za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu i krajem januara počela su ispitivanja i mjerenja.

Institutu je povjerena izrada elaborata bezopasnosti funkcionisanja distributivne mreže u režimu uzemljene neutralne tačke za sedam trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV ("Dubovica" u Budvi, "Centar" u Podgorici, "Tuzi" u Tuzima, "Miločer" i "Igalo" u Herceg Novom, "Kličevo" u Nikšiću i "Grbalj" u Kotoru).

Ukoliko elaborati budu pozitivni, trafostanice mogu

da pređu u režim rada sa uzemljenom neutralnom tačkom 10 kilovoltne mreže, u suprotnom pristupiće se otklanjanju uzroka nemogućnosti rada u tom režimu i čekati finalni elaborati, nakon čega će se uključiti otpornici i mreža će preći u režim rada sa uzemljenom neutralnom tačkom.

Za Projekat razvoja optičke WAN (engl. Wide Area Networks) mreže završen je tender i u toku je ocjena ispravnosti i vrednovanje prispjelih ponuda kako bi se krenulo u realizaciju ove investicije koja podrazumijeva polaganje optičkih kablova do trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV i poslovnih objekata Crnogorskog elektrodistributivnog sistema koji do sada nijesu imali dostupnost povezivanja optičkom telekomunikacionom mrežom.

Iz Sektora ističu da će se realizacijom ovog projekta, pored daljinskog upravljanja

energetskim objektima, ispuniti preduslov za uvođenje centralizovanog sistema nadzora i kontrole pristupa energetskim objektima.

Izgradnjom telekomunikacione mreže upotrebom optičke infrastrukture povezaće se i poslovni objekti CEDIS-a sa centralnom infrastrukturom, čime će se ostvariti određena ušteda, s obzirom da se trenutno ove usluge plaćaju telekomunikacionim operaterima.

Vrijednost Projekta je oko pola miliona eura.

SEKTOR ZA MJERENJE

Nastavljen dobar trend smanjenja gubitaka

U prošloj godini gubici iznosili 10,83 odsto, 0,79 procentnih poena manje nego u 2022. godini, kada su gubici iznosili 11,62 odsto. Plan gubitaka za ovu godinu iznosi 9,99 odsto

Pored redovnih aktivnosti koje se odnose na očitavanje i kontrolu mjernih mjesta i havarijske intervencije, u Sektoru za mjerenje su u prethodnom periodu bili maksimalno fokusirani na kontrolu nelegalnih, samovoljno priključenih korisnika i njihovo implementiranje u sistem naplate potrošnje električne energije. Vršene su i dodatne kontrole mjernih mjesta u cilju nalaženja neovlašćeno preuzete električne energije, a rezultat nije izostao.

Tako su gubici na mreži u prošloj godini iznosili 10,83 odsto, što je za 0,79 procentnih poena manje nego u 2022 godini, kada su gubici iznosili 11,62 odsto. Naime, u 2023. godini preuzeto je 3,025,377,493 kilovatsati električne energije, (142,257,920 kWh više u odnosu na preuzetu energiju za 2022 godinu koja je iznosila 2,883,119,573 kWh), a realizovano je 2,697,607,473 kWh.

Vaso Zeković, rukovodilac Sektora za mjerenje, ističe da su u prethodnoj godini gubici

konstantno smanjivani i preko 0,5 odsto na mjesečnom nivou, nerijetko i preko 1 odsto, i to uz konstantno povećanje preuzete električne energije.

-U septembru prošle godine smo ostvarili i najniži nivo gubitaka ikad izmjeren u elektrodistributivnom sistemu Crne Gore, kada su gubici iznosili 8,10 odsto, što je manje i od regulatorno odobrenih gubitaka za prošlu godinu – podsjetio je Zeković.

Prema njegovim riječima, ključni faktori koji su doprinijeli smanjenju procenta gubitka su sprovedene akcije u okviru Sektora za mjerenje, što se prvenstveno odnosi na akciju otkrivanja nelegalnih korisnika, akciju kontrole gubitaka na trafo-reonima, kao i na Projekat proširenja III faze AMM-a.

-Veliki problem CEDIS-a je neplanska, divlja gradnja, ne samo pojedinačnih kuća, već i više objekata u istom naselju, a ekspanzija neplanske gradnje traje decenijama. To u elektrodistributivnoj mreži stvara kaos jer se mnogi od njih priključuju "na divlje", pa

se postojeća infrastruktura neplanski opterećuje, čime se povećavaju troškovi za održavanje i umanjuju efekti investicija. Stoga je izuzetno važno konstantno raditi na otkrivanju i uvođenju nelegalnih priključaka u zakonom definisane okvire, što na terenu predstavlja mukotrpan proces, koji zahtijeva i angažovanje značajnog broja zaposlenih. To za CEDIS predstavlja ozbiljno finansijsko opterećenje, naročito u aktuelnim uslovima globalne nesigurnosti na tržištu energenata i nezapamćenih skokova cijena opreme za održavanje elektromreže – istakao je Zeković.

Prema njegovim riječima, kako bi se efikasnije borili protiv onih koji svjesno krše zakon, neophodna je doslednija sistemska podrška i primjena propisa.

-Imajući u vidu navedene negativne aspekte, smatram da postignuti rezultati u smanjenju gubitaka u prethodnom periodu imaju posebnu vrijednost – zaključio je Vaso Zeković.

SEKTOR ZA ODRŽAVANJE 20kV I 35kV

Plan održavanja u potpunosti realizovan

Data puna podrška i realizaciji razvojnih projekata. Uspješno završena prva faza Projekta pripreme 15 trafostanica za implementaciju SCADA sistema za daljinsko upravljanje distributivnim TS. Realizovan i Projekat zamjene malouljnih prekidača i zaštitnih relejnih uređaja u šest trafostanica 35/10kV

Posvećen i odgovoran rad u Sektoru za održavanje 20kV i 35kV odrazio se i na ispunjenje Plana održavanja za 2023. godinu koji je obuhvatao aktivnosti na preventivnom održavanju elektroenergetskih objekata 35 kV naponskog nivoa. To je podrazumijevalo preglede, ispitivanja, reviziju i remont nadzemnih vodova, kablovskih vodova, trafostanica 35/x kV, sistema uzemljenja, transformatora, relejnih i komandno-signalnih uređaja.

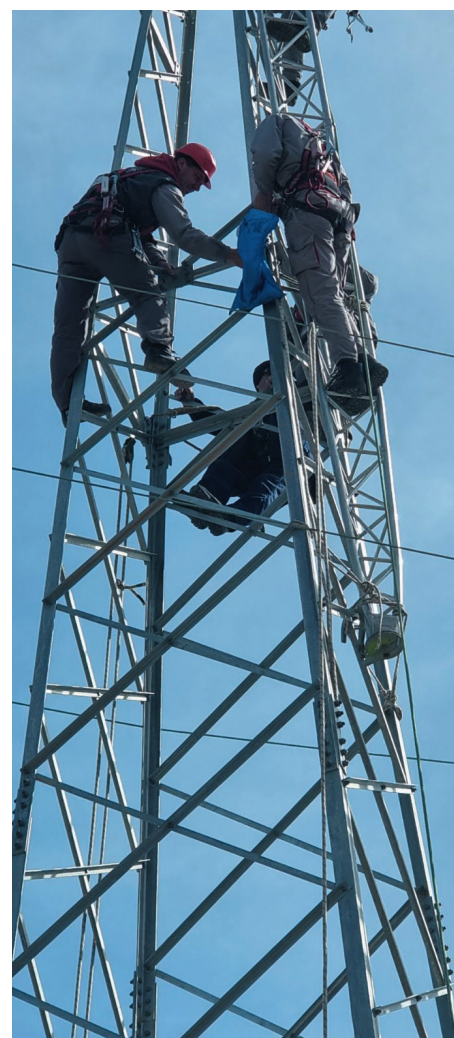
Rukovodilac Sektora, **Sreten Krstajić**, kaže da su se realizacijom plana stvarali uslovi za nesmetano napajanje korisnika električnom energijom tokom trajanja ljetnje i zimske turističke sezone.

-S obzirom da je prioritetan zadatak Sektora za održavanje 20 kV i 35 kV obezbjeđivanje pouzdanog i kvalitetnog napajanja korisnika električnom energijom, preduzimane su određene aktivnosti koje su na minimum

svele mogućnost nastanka kvarova i prekida u napajanju objekata, važnih za turističku privredu. Kako se, i pored svih aktivnosti na poslovima preventivnog održavanja, ne mogu predvidjeti neplanirani događaji koji mogu uzrokovati poremećaje u sistemu i prekide u napajanju električnom energijom, na nivou Sektora organizovano je 24-časovno dežurstvo i pripravnost operativnih ekipa, kako bi se u slučaju nastanka poremećaja i kvarova u elektrodistributivnom sistemu moglo odmah reagovati u interesu svih korisnika sa teritorije Crne Gore – istakao je Krstajić i dodao:

-I pored zahtjevnih tekućih obaveza na poslovima održavanja koje je osnovna djelatnost Sektora, operativne ekipe su dale punu podršku i realizaciji investicionih projekata, značajnih za razvoj elektrodistributivnog sistema.

Naš doprinos ogleda se u tome što smo učestvovali u pripremi projektnih zadataka

i komisijama za sprovođenje postupaka javni nabavki, kao i u vršenju internog nadzora nad izvođenjem radova, te angažovanju specijalizovanih ekipa na izvođenju radova na terenu.

Krstajić podsjeća da je Sektor za održavanje 20 kV i 35 kV aktivno učestvovao u realizaciji investicionog projekta pripreme trafostanica za implementaciju SCADA sistema za daljinsko upravljanje distributivnim trafostanicama, što je podrazumijevalo rekonstrukciju opreme u 15 objekata naponskog nivoa 35/10 kV.

-Taj izuzetno zahtjevan operativni zadatak bio je izazov za naš sektor, ali je odgovornim radom i velikim zalaganjem svih zaposlenih prva faza Projekta uspješno realizovana. Naši inženjeri su u prethodnom periodu učestvovali i u pripremi druge faze Projekta koja će započeti krajem ove godine, sve u cilju postizanja spregnutosti

komponenti sistema koja će omogućiti daljinski nadzor i upravljanje svim trafostanicama iz Dispečerskog centra – kazao je naš sagovornik.

On je podsjetio na značaj implementacije SCADA/ADMS sistema kojim se postiže efikasno upravljanje elektrodistributivnom mrežom na osnovu informacija o procesima na mreži u realnom vremenu, uključujući i vizualizaciju mrežnih procesa i mogućnost blagovremene reakcije u cilju izbjegavanja preopterećenja. Samim tim doći će se i do smanjenja broja prekida, odnosno sigurnijeg i kvalitetnijeg napajanja korisnika električnom energijom.

Potpuna transparentnost dešavanja na mreži omogućiće i značajne uštede kroz dodatno snižavanje nivoa gubitaka u elektrodistributivnom sistemu.

Krstajić je ovom prilikom istakao i značaj rekonstrukcije sedam 35 kilovoltnih dalekovoda ("Cetinje

- Čevo", "Guke – Mataruge", "Medanovići – Vrelo", "Ribarevine – Ščepanica", "Šumani – Odžak – Kosanica", "Virpazar – Podgor", "Vrelo – Čokrlije"), a taj važni investicioni projekat realizovan je uz puno angažovanje operativnih ekipa Sektora za održavanje 20kV i 35kV.

-Istakao bih još jedan investicioni projekat, koji smo u potpunosti realizovati našim resursima, a to je Projekat zamjene maloljnih prekidača i zaštitnih relljnih uređaja, što je podrazumijevalo adaptaciju 35 kV i 10 kV dijela postrojenja u šest trafostanica naponskog nivoa 35/10 kV na području opština Pljevlja, Žabljak i Šavnik.

Navedene aktivnosti daju nam za pravo da prošu godinu možemo ocijeniti kao izuzetno uspješnu. Još jednom se potvrdilo da posvećenost i znanje, uz dobru organizaciju i zalaganje svih zaposlenih, donose rezultate koji su, često, i znatno bolji od očekivanih – zaključio je Sreten Krstajić.

SEKTOR ZA ODRŽAVANJE

U elektroenergetske objekte lani uloženo preko devet miliona eura

Ugrađeno 10.860 stubova i 390 kilometara samonosivog kablovskog snopa različitog presjeka. Vrijednost izvedenih radova na realizaciji Projekta revitalizacije u Regionu 6 iznosi skoro milion eura, dok je u Regionu 2 uloženo 1,1 milion eura. Plan održavanja za ovu godinu „težak“ 8,2 miliona eura

Sektor za održavanje je u potpunosti realizovao Plan održavanja za 2023. godinu, pa je tako u elektroenergetske objekte uloženo preko devet miliona eura, milion i po više nego u 2022. godini, kada je za održavanje izdvojeno sedam miliona i 450 hiljada eura.

U Projekat održavanja uloženo je 3.746.315 eura, a u Projekat revitalizacije 4.406.863 eura, sa ostvarenim radnim satima u iznosu od 1.017.179 eura.

Vuko Vukićević, rukovodilac Sektora za održavanje, kaže da su imali jasnu koncepciju rada, zasnovanu na dobroj pripremi za realizaciju Plana održavanja.

- U prvom kvartalu 2023. godine gotovo svi dalekovodi, koji su bili obuhvaćeni Projektom revitalizacije, kao i niskonaponske mreže i stubne trafostanice, imali su odličnu pogonsku spremnost, iako su početak godine obilježile vremenske neprilike, koje ovog puta nijesu donijele značajnije prekide u napajanju korisnika

električnom energijom.

Taj period obilježila je sjajna realizacija Plana održavanja, pa je u odnosu na prethodne godine stepen realizacije bio veći 55 odsto. Vrijednost ugrađenog materijala i izvedenih radova već u prvom kvartalu iznosila je million i 550 hiljada eura – istakao

je Vukićević i dodao da se dobar trend rada nastavio i u drugom kvartalu, kada je u elektroenergetske objekte uloženo gotovo dva miliona eura.

-Treći kvartal obilježile su aktivnosti u regionima 4 i 5 koji svoj rad zasnivaju na stalnoj pripravnosti tokom ljetne turističke sezone koja je, inače, sa stanovišta pouzdanosti napajanja, protekla dosta dobro. Najveća angažovanost bila je u julu, kada su npr. kolege iz Regiona 4 imale 500 intervencija na razuđenim elektroenergetskim objektima. Veliki pritisak bio je i na zaposlenima u Regionu 5, jer su imali mnogo problema sa realizacijom Ugovora za građevinske radove.

Ljeto i lijepo vrijeme maksimalno iskoriste i zaposleni u održavanju sjevernih i centralnog regiona, pa je tako realizacija Projekta revitalizacije u trećem kvartalu prošle godine premašila

million i sto hiljada eura – kazao je Vukićević.

Prema njegovim riječima, četvrti kvartal, kao i svake godine, iskorišćen je da se završi, ili privede kraju revitalizacija započetih objekata, a u fokusu su i aktivnosti na havarijskom održavanju i realizacija opravdanih zahtjeva korisnika. Samo u tom periodu vrijednost radova po zahtjevima korisnika iznosila je preko 300 hiljada eura.

-U elektrodistributivni sistem smo prošle godine ukupno uložili rekordnih 9.170.358 eura, a ugrađeno je ukupno 10.860 stubova i 390 kilometara samonosivog kablovskog snopa.

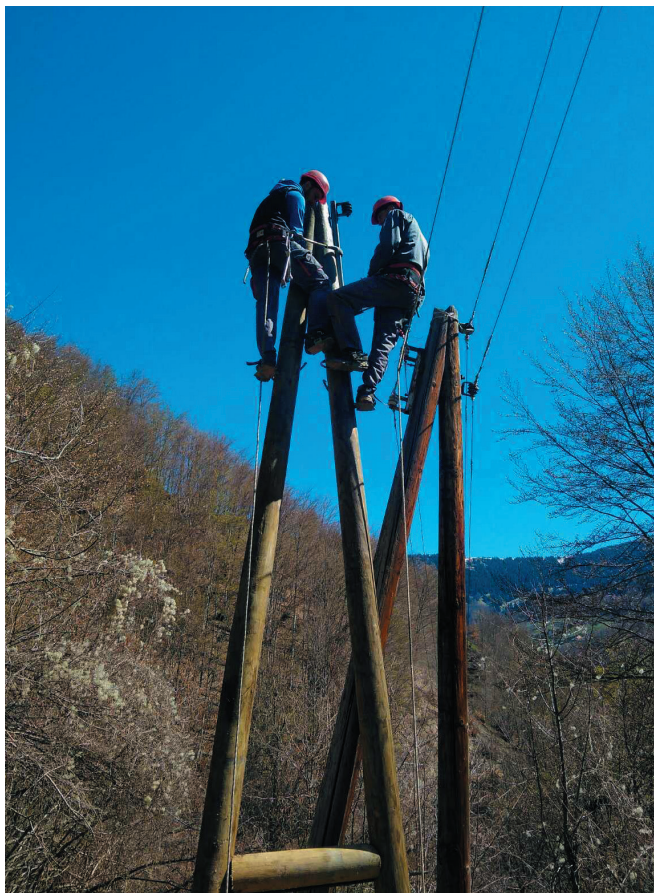
U ovoj godini poslali smo

na aktivaciju 124 objekta, a ukupna vrijednost izvedenih radova je 3.078.369.66 eura. Pored ostalog, završeno je devet dalekovoda koji su dati na aktivaciju, u ukupnoj vrijednosti nešto manjoj od million i po eura. Riječ je o 10 kilovoltnim dalekovodima “Danilovgrad – Podanje” u Regionu 2, “Gomila Filterska” u Regionu 5, “Lugovi” i “Lepenac – Žari” u u Regionu 6, “Gornja Brezna” u Regionu 1, “Višnjica”, “Zekavice”, “Gomila - Planinice” i “Štuoc” u Regionu 7 – naglasio je naš sagovornik koji ima samo riječi hvale za svoje zaposlene i njihov doprinos veoma dobrim rezultatima rada Sektora.

- Nezahvalno je isticati pojedince, jer je ovo timski

rad, ali moram istaći sjajne rezultate kolega iz Regiona 6, gdje vrijednost izvedenih radova na realizaciji Projekta revitalizacije iznosi skoro milion eura, dok je u Regionu 2 uloženo 1,1 milion eura.

Odlične rezultate ostavili su i ostali regionii, s tim što je najveću štetu zbog problema sa izvođačem

građevinskih radova pretrpio Region 5 – navodi Vukićević.

Koncept rada neće se, kaže naš sagovornik, mijenjati ni u ovoj godini, u kojoj je planirano ulaganje u održavanje u iznosu od 8,2 miliona eura.

-Maksimalno ćemo se posvetiti realizaciji Plana održavanja, kao i realizaciji Projekta revitalizacije srednjenaponske i niskonaponske mreže, te rješavanju opravdanih zahtjeva korisnika distributivnog sistema.

Vjerujem da dobri rezultati neće izostati ni ove godine – zaključio je Vuko Vukićević.

REGION 2- SLUŽBA ODRŽAVANJA – TUZI ZETA

U sistem uloženo oko 450 hiljada eura

Pored DV 10kV „Vazdušni Tuzi“, revitalizovano i sedam niskonaponskih mreža i rekonstruisano 16 stubnih trafostanica. Radilo se na havarijskom održavanju i rješavanju opravdanih zahtjeva korisnika

Na području opština Tuzi i Zeta su u prethodnom periodu realizovane brojne aktivnosti u cilju što kvalitetnijeg i pouzdanijeg napajanja korisnika električnom energijom.

Tako su u okviru Projekta revitalizacije SN i NN mreže u 2023. godini izvođeni građevinski i elektromontažni radovi na 10 kilovoltnom dalekovodu „Vazdušni Tuzi“ koji napaja i dio korisnika podgoričke opštine.

Nikola Živković, šef Službe održavanja Regiona 2, navodi da je na ovom elektorenergetskom objektu do sada ugrađeno 87 armirano – betonskih i 25 drvenih stubova, kao i 11.560 metara novog Al Fe užeta 50/8mm² i 15.120 metara Al Fe užeta 35/6mm².

-Procenat realizacije planiranih radova na DV „Vazdušni Tuzi“ je oko 50 odsto, a predviđeno je da se do kraja godine završi kompletna revitalizacija dalekovoda, čime će se obezbijediti pouzdanije

napajanje korisnika i riješiti problem preopterećenja

Vrijednost izvedenih radova i ugrađenog materijala je oko 185 hiljada eura – kazao je Živković.

Prema njegovim riječima, kroz Projekat revitalizacije revitalizovano je i sedam niskonaponskih mreža („Sukuruć 1“, „Sukuruć 2“, „Sukuruć 3“, „Sukuruć 16“, „Srpska 2“, „Regionalni vodovod“ i „Dubrave 1“ na kojima je ugrađen 351 armirano – betonski stub i gotovo dva kilometra samonosivog kablovskog snopa različitog presjeka. Vrijednost ovog projekta je 187.500 eura.

-Kroz Projekat revitalizacije rekonstruisano

je i 16 stubnih trafostanica, što je podrazumijevalo zamjenu niskonaponskih ormara, usponskih vodova, visokonaponskih postolja sa osiguračima, katoda i izolatora. Za svaki od ovih objekata je izvršeno mjerenje otpora uzemljivača i tamo gdje izmjerene vrijednosti nijesu bile zadovoljavajuće, izvršena je popravka

uzemljivača, a u navedene radove uloženo je oko 40 hiljada eura – saopštava naš sagovornik.

Živković je dalje kazao da se radilo i na havarijskom održavanju i realizaciji opradanih zahtjeva korisnika, a u te radove uloženo je ukupno preko 76 hiljada eura.

-U Planu održavanja za tekuću godinu akcenat je stavljen na revitalizaciju 10 kilovoltnog dalekovoda „Aluminijski kombinat“ iz TS 35/10kV „Gornja Zeta“. Riječ je o vodu

koji napaja industrijsku zonu Mahala sa velikim brojem privrednih subjekata na kojem će se u cilju pouzdanijeg i kvalitetnijeg napajanja mijenjati dotrajali stubovi i izolatori i ugrađivati novo Al Fe uže – informiše Živković i dodaje:

-Planom za ovu godinu predviđeno je, takođe, da se revitalizuje 51 stubna trafostanica. Nakon realizacije tog projekta sve stubne trafostanice u Zeti i Tuzima biće revitalizovane.

ZANIMLJIVOSTI

Inovacija Elektro Ljubljana

Zavod za intelektualnu svojinu Republike Slovenije nedavno je odobrio prvi patent za inovaciju Elektro Ljubljana kao prvoj elektrodistribuciji u Sloveniji. Riječ je o inovativnom rješenju pod nazivom Fazna identifikacija jednofaznih kupaca iz mjerenja napona, koje će imati ključnu ulogu u optimizaciji rada distributivnih mreža.

Kolege iz Elektre Ljubljana razvile su, naime, proceduru sa ciljem da se omogući tačno utvrđivanje fazne pripadnosti jednofaznih kupaca u niskonaponskoj distributivnoj mreži.

„To je iskorak u razvoju pametnih mreža i predstavlja važan doprinos unapređenju efikasnosti i pouzdanosti distributivnih mreža“, naglašavaju iz Elektro Ljubljana.

Napredni sistemi upravljanja (ADMS) postali su ključni element za efikasan rad i kontrolu mreža, a istovremeno se pojavilo ključno pitanje identifikacije fazne pripadnosti jednofaznih korisnika, jer standardne procedure nijesu pružale dovoljno tačnih i pouzdanih podataka. Do sada takođe nije postojao utvrđen standard za prikupljanje podataka o

faznim pripadnostima, što je predstavljalo prepreku efikasnom radu i kontroli mreža, dodaju.

„Zahtjev za trofaznim modelom niskonaponske mreže u naprednim sistemima upravljanja pokrenuo je potrebu za tačnim podacima za svaku fazu. Ovo je posebno važno kako bi se osigurala ravnoteža opterećenja i proizvodnje u mreži. Klasične metode nisu mogle da pruže ove informacije, posebno u vezi sa jednofaznim potrošačima. Pronalazak tako predstavlja inovativno rešenje ove tehničke dileme“, saopštili su iz Elektra Ljubljana.

SLUŽBA ZA ODNOS SA KRAJNJIM KORISNICIMA

Znatno unaprijeđen odnos sa korisnicima

U prošloj godini primljeno gotovo 3,5 hiljade zahtjeva, najviše do sada. Neosnovano 1.075, a odgovoreno na 2.674 zahtjeva. Kada je formirana Služba 2017. godine, u CEDIS su pristigla ukupno 922 prigovora, što dovoljno govori o poboljšanju komunikacije sa korisnicima i unapređenju odnosa sa njima

Crnogorski elektrodistributivni sistem kontinuirano radi na unapređenju odnosa sa korisnicima i konstantno teži da unaprijedi komunikaciju sa njima.

Ključnu ulogu u tom procesu ima Sektor za regulatorne poslove i odnose sa korisnicima, odnosno Služba za odnose sa krajnjim korisnicima koja je prošle godine primila 3.427 prigovora korisnika, od kojih je neosnovano bilo 1.075, ili 40 odsto.

To je najveći broj do sada primljenih zahtjeva, što je potvrda da je od formiranja ove službe 2017. godine do danas znatno unaprijeđen odnos kompanije sa korisnicima.

Snežana Šljukić, šefica Službe za odnose sa krajnjim korisnicima, informiše da je uspostavljeno više kanala komunikacije, te da je gotovo polovina zahtjeva pristigla u lokalne kancelarije za odnose sa krajnjim korisnicima, a znatan broj i putem web site.

-Prigovori se, uglavnom,

odnose na održavanje mreže, stanje distributivne infrastrukture, kao i obračun neovlašćene potrošnje, a nijesu rijetki ni zahtjevi građana koji se odnose na izmještanje elektroenergetskih objekata, uklanjanje rastinja u trasi, kvalitet napona. U definisanom roku odgovoreno je na 2.674 zahtjeva, ili 78 odsto – kazala je Šljukić i dodala da, iako su rezultati svake godine sve bolji, ima prostora za unapređenje ovog segmenta djelovanja Službe, te da pitanje upućivanja odgovora korisniku u definisanom roku i dalje ostaje izazov za naredni period.

- Ukupno je sektorima proslijeđeno na izjašnjavanje 2.870 zahtjeva (ostalo neodrađeno 676), dok je na 480 zahtjeva odgovoreno podnosiocima na bazi poznatih poslovnih činjenica i utvđenih tip-skih odgovora, a 77 zahtjeva proslijeđeno je na dalje postupanje nakon što je utvrđeno da po prirodi obraćanja ne spadaju u zahtjeve korisnika, definisane Procedurom. To

je potvrda da je ovo proces koji uvezuje gotovo čitavu kompaniju, zbog čega je dalje poboljšanje ukupnih performansi i percepcije CEDIS-a od strane korisnika moguće isključivo kroz još efikasniju međusektorsku saradnju i kroz unapređenje unutarsektorskih procesa – istakla je Snežana Šljukić.

Podsjećamo da Bitrix, koji je implementiran prije nekoliko godina, pruža uvid i praćenje prigovora i zahtjeva korisnika od početne faze prijema na arhivi, pa sve do konačne faze davanja odgovora preko arhive.

U svakom momentu može se dobiti informacija u kojoj fazi obrade se nalazi zahtjev. Mogućnost uvida i praćenja imaju zaposleni u lokalnim i centralnoj kancelariji, kao i osobe određene kao kontakt tačke u ostalim organizacionim djelovima CEDIS-a. Na taj način im je dostupna i informacija o završetku posla, vezano za svaki predmet ponaosob.

PRVO SAVJETOVANJE CIRED CG U JUNU

Pristiglo 100 apstrakata

Stručnjaci iz više zemalja baviće se pitanjima razvoja tehnologije, kao i reorganizacije i modernizacije elektrodistributivne djelatnosti u regionu.

Prvo Savetovanje o elektrodistributivnim mrežama Crne Gore – CIRED održaće se od 10. do 13. juna 2024. godine u Budvi u organizaciji CIRED Crna Gora, profesionalne organizacije posvećene razmjeni znanja i iskustava u oblasti distribucije električne energije.

Stručnjaci iz više zemalja baviće se pitanjima razvoja tehnologije, kao i reorganizacije i modernizacije ove oblasti u regionu.

U sklopu savjetovanja organizovaće se i izložba opreme i usluga kompanija iz ovog dijela Evrope.

Tematske celine koje će se obrađivati su:

- STK 1: Komponente mreža
- STK 2: Kvalitet električne energije
- STK 3: Upravljanje i zaštita distributivnih sistema
- STK 4: Decentralizovana proizvodnja i efikasno korišćenje energetskih izvora
- STK 5: Planiranje distributivnih sistema
- STK 6: Tržište električne energije, deregulacija

Dr **Goran Kovačević**, predsjednik ovog udruženja čija je misija povećanje stručne kompetencije i sposobnosti, vještine i znanja u najširem području elektrodistributivne

djelatnosti, informiše da je na poziv za prijavu radova za Prvo Savjetovanje do sada pristiglo 100 apstrakata po preferencijalnim temama.

- Raduje iskazano interesovanje za Prvo savjetovanje čija je misija da obezbijedi razmjenu znanja i iskustva o zajedničkim problemima razvoja tehnologije, reorganizacije i modernizacije distribucije električne energije u regionu.

Zainteresovani su i izlagači, odnosno kompanija iz regiona koje bi da se predstave na skupu, tako da su gotovo svi kapaciteti već popunjeni – kazao je Kovačević.

On naglašava da CIRED Crna Gora, pored osnovne djelatnosti organizovanja Savjetovanja, sa svojim predstavnicima učestvuje u međunarodnim radnim

grupama, i to po vrlo aktuelnim pitanjima kao što su: fleksibilnost rada distributivnog sistema sa visokom penetracijom obnovljivih izvora energije, telemetrija i daljinsko upravljanje, tehnički gubici u disitrbutivnom sistemu i slično.

- CIRED, takođe, snažno promovise ideju podizanja kompetencija tehničkog osoblja Crnogorskog elektrodistributivnog sistema, prevashodno inženjera, kako kroz razmjenu iskustava tokom savjetovanja, tako i kroz rad u okviru radnih grupa CIRED-a čiji su članovi eminentni svjetski eksperti iz tematskih oblasti – zaključio je Goran Kovačević.

Zvanični jezici Savjetovanja su jezici bivših jugoslovenskih republika i engleski jezik.

SINDIKAT I MENADŽMENT DOGOVORILI

Cijena rada se neće mijenjati tri meseca

Sporazum o utvrđivanju obračunske vrijednosti koeficijenta na iznos od 206,40 eura ograničen do kraja prvog kvartala, nakon čega će se ponovo sagledati finansijska situacija u kompaniji i nastaviti aktivnosti u cilju poboljšanja položaja zaposlenih

S obzirom da je Aneks Kolektivnog ugovora, u kojem je bila definisana cijena rada od 206.40 eura, važio do 31. decembra 2023. godine, u prethodnih gotovo dva mjeseca sindikalne organizacije u CEDIS-u su vodile intenzivne pregovore sa menadžmentom kompanije i predsjednikom Odbora direktora sa zahtjevom da se cijena rada poveća na 220,8 eura, odnosno sedam odsto. Smatrali su da je takav zahtjev opravdan, prije svega zbog uticaja inflacije na standard zaposlenih, a prethodno su i sindikalne organizacije Elektroprivrede Crne Gore potpisale novi sporazum kojim je vrijednost koeficijenta povećana sedam odsto.

Poslodavac je, prema informaciji iz SOZ-a i Sindikata struke, njihovim predstavnicima predstavio Biznis plan za 2024. godinu, obavijestivši ih da u ovom trenutku, odnosno u prvom kvartalu ne može doći do povećanja cijene rada.

Naime, CEDIS je, kao što je poznato, zbog višestruko veće cijene električne energije za pokrivanje gubitaka od odobrene, posljednje tri godine poslovao sa gubitkom, a još nijesu realizovana ni knjižna odobrenja od strane EPCG, koja iznose 15 miliona eura, zbog čega se nijesu stekli uslovi za bilo kakvo povećanje u tom periodu.

Razumijevajući trenutnu situaciju i imajući u vidu da je u 2023. godini, poslije dugo vremena došlo do povećanja cijene rada za 20 odsto, povećanja stambenog fonda sa 4.5 odsto na 6 odsto, kao i povećanja odvajanja za rad Sindikata od strane poslodavca sa 0.9 odsto na 1.2 odsto, predstavnici zaposlenih su sa Poslodavcem potpisali Sporazum o utvrđivanju obračunske vrijednosti koeficijenta na iznos od 206,40 eura,

ograničavajući ga do kraja prvog kvartala. Nakon toga će Sindikat, kao iskren socijalni partner, sa Poslodavcem ponovo sagledati finansijsku situaciju u kompaniji i nastaviti aktivnosti u cilju unapređenja ekonomskih, socijalnih i drugih interesa svojih članova, što je njegov osnovni i trajni programski zadatak.

Iz SOZ-a napominju da se većina članova Izvršnog odbora Sindikalne organizacije zaposlenih izjasnila za potpisivanje Sporazuma, s tim što je saglasnost data samo za tri mjeseca, dok je dio njih bio protiv. Isto tako, bio je protiv i dio članova Izvršnog odbora Sindikata struke, ali je, ipak, većina članova tog organa bila saglasna da se Aneks Kolektivnog ugovora potpiše na tri mjeseca.

AKCIJA KLUBA DDK U PODGORICI

Prikupljeno 40 jedinica

Klub dobrovoljnih davalaca krvi CEDIS-a organizovao je 19. januara još jedno darivanje krvi za potrebe Zavoda za transfuziju krvi u Podgorici.

Akcija je bila vrlo uspješna jer je prikupljeno 40 jedinica dragocjene tečnosti, što pokazuje koliko smo humani i koliko mislimo na druge. Svjesni su naši zaposleni kolika je važnost darivanja kapi života i da darujući krv daruju nadu u ozdravljenje. Kad se tome doda da stotine zaposlenih izdvaja mjesečno određenu sumu kako bi pomogli rad Kluba DDK, jasno je da u CEDIS-u rade humani i

nesebični ljudi, uvijek spremni da pomognu.

Bila je ovo prva akcija Kluba DDK ove godine. Među davaocima bio je i **Vilson Dragaj** iz Službe održavanja Regiona 2 koji je više puta darovao krv. Za njega je, kaže, pravo zadovoljstvo i privilegija pomagati ljudima da budu što duže zdravi.

I **Ivan Radenović** se uvijek odazove na akcije dorovoljnog darivanja krvi. "Radost je znati da ste nekome pomogli" – kaže.

-Ponosan sam što su naši članovi i ovog puta pokazali

humanost i brigu o onim sugrađanima koji bore svoje najvažnije bitke – kazao je predsjednik SOZ-a **Igor Mijušković**.

On se u ime Kluba zahvalio zaposlenima u Zavodu za transfuziju u Podgorici koji svoj posao obavljaju profesionalno i posvećeno u uslovima kad su potrebe za životnom tečnošću svakim danom sve veće.

Inače, osim redovnih akcija koje se organizuju u više crnogorskih gradova, naši se davaoci odazivaju i na pojedinačne pozive kad se za njih ukaže potreba.

MIROSLAV MIRO MILOŠEVIĆ, DJEČJI PJESNIK

Pjesma mu je uvijek u duši

Miroslav Miro Milošević iz Službe održavanja Regiona 2 u slobodno vrijeme igra se riječima i stvara pjesme u koje ulaže mnogo entuzijazma, stvaralačkog duha i ljubavi. Objavio je dvije zbirke dječjih pjesama „Vododjelnica“ i „Tara“, a u štampi je i treća „Dječije želje“.

Te poetske kreacije, satkane od topline i optimizma, u kojima se vješto prepliću duboke misli i lagan stil, svjedočanstvo su Mirovog uspjeha koji mu se dogodio jer je poeziju živio i volio. Ona je za njega jedna vrsta molitve i duhovni putokaz.

Nije zato ni čudo što su treperavoj pjesničkoj duši pandam dječije želje, „njihov pogled bistar, iskreni i pravi“, iz dna duše, ta milost života koja nam dolazi da nas zapahne svježinom i ljepotom.

Miro nalazi prečicu za komunikaciju sa djecom i suptilno nam primiče njihovo poimanje stvari i pojava. On opisuje dušu djece, sa stvarnim životnim situacijama, emocijama, doživljajima i radosno im poručuje „Da ste živi, da ste zdravi, sutra da ste ljudi pravi“. Ima i jednu posebnu želju, da sva djeca žive u miru i veselju. Djeci

piše i za djecu živi, sa njima se druži da nešto od njih nauči. Isto tako, nastoji i da pouči taj ukras ljudskog roda, ali kroz šalu, igru i smijeh. Kroz raspjevanost, ritmiku, metaforičnost, muziku. Ne da da se zaboravi Baka i zima, Pejzaž, Bakin tavan, Tradicija. Njegovi milozvučni stihovi odišu razvigorenim željom da zadobije dječje povjerenje i da se popne na njihov nivo. Da u njihov svijet unese zračak radosti i radoznalosti za svijet oko nas. Toplina u njima snažno damara i „uvire u najsitnije pore dječje ličnosti“.

Iz priče o djeci iz Bijele, Jeli sestri, čika Đuru nazire se snažna želja da njihova duša ne izgubi miris kad odrastu. Riječi kao da mu prilaze, a on je tu da ih složi, one su pitke, blage, višeznačne u metaforama, simbolima. U njima nam nudi svu jednostavnost svoga bića i bogastvo svog emotivnog života.

Dio pjesama posvećen je zavičaju, sjećanju na bosonoge dane, na bogastvo tadašnje sirotinje, zbog čega i poziva gradsku djecu da uživaju u ljepotama crnogorskog sela. Pjeva o Lijevoj Rijeci, o Tari, Vodenici staroj, kazanu za rakiju, o

jednoj staroj lipi u čijoj su kori ostale urezane nečije ljubavi, što je potvrda da svaki pjesnik duboko u sebi nosi podneblje djetinjstva. Originalno slika nestašnog Luku, malog Peru, svoju učiteljicu, dedovu stolovaču, sve nas podsjećajući na dom i djetinjstvo. Urbanim pjesmama, „Semafor“, „Molba za vozače“, poziva na oprez, pjeva i protiv rata, „samo da doma zdravo dođe tata“.

On, u stvari, riječima preslikava sve što nas okružuje. Pojave i oblike, doživljava pretvara u priču u stihu, i to vrlo zanimljivu. Pjesme su mu bogate poetskim slikama, pune boja i oblika, impresivnih opisa.

-Pjesnik pravi i veliki, kakav je i Miroslav, koji oduševljeno

piše pjesme za djecu, ne može imati sebično i kradljivo srce. Tvrđnja smjela, zar ne? Ali, iza nje stojim cijelim bićem svojim. Toplina u stihovima njegovim širi svoja krila, uvire u najsitnije pore dječije ličnosti, u srce, u dušu njihovu i otuda crpe neizmjernu snagu, čistu kao prolječne kapi rose – stoji u Recenziji druge zbirke “Tara” koju je, inače, posvetio vječitom dječaku, kako ka mnogi zovu, Draganu Raduloviću.

Očigledno je da se naš kolega nije zadovoljavao prosjekom i da je htio da bude drugačiji, a za to je, osim talenta, trebao i snažan duh i optimizam. Čini se da je Miro „prevario“ ovo turobno vrijeme u kojem živimo našavši put kroz njega do neke bolje, zaokružene stvarnosti gdje principi Sklada, Iskrenosti i Povjerenja nikad nijesu ni dolazili u pitanje.

O sebi, ipak, nerado govori. Kaže da je rano počeo da piše, a dječje pjesme kada je dobio svoju djecu. Ima i dvije unuke, koje su mu posebna inspiracija. Završio je srednju tehničku školu, saobraćajni smjer, a prije dolaska u CEDIS radio je u Osnovnom sudu, pri Vojsci, kao privatni preduzetnik. Vrlo je zadovoljan poslom u CEDIS-u i ekipom sa kojom radi, kaže da su ga objeručke prihvatili.

-Odmah sam osjetio neku zajedničku nit koja ih spaja, pa

sam im se lagano priključio, kao složnoj porodici – govori nam naš kolega koji, osim što piše, voli i da čita jer je odavno shvatio da se u misaonim i duhovnim dubinama literarnih genija prošlosti nalaze ista pitanja koja muče današnjeg čovjeka.

Možda i iz tog prostora u kojem svakodnevno boravi diskretno izvire i inspiracija i materijalizacija njegovog emotivnog svemira pa najavljuje još neke knjige malo drugačijeg sadržaja.

Evo nekoliko Mirovih pjesama:

LEPTIR

Po livadi leptir mali
Svoja nježna krila širi,
Na maleni cvijet stane
Dok se vjetrić malo smiri.

Tačkasta mu krila gledam
I čudim se onom čiku,
Istog ga je nacrtao
U knjizi mu imam sliku.

Kroz zelenu travu trčim
ljubomorani na tog čiku,
zašto njemu leptir stoji
a mene se malog boji...

BAKIN TAVAN

Na tavanu male kuće
Gdje živjela moja baka
Nasložene stare stvari
Počadala od njih svaka.

Pauk mrežom zaštitio
Moja ruka da ne dira
Kojim pletom da nastavi
Nesmetano odabira.

Gdje sušila baka meso
Na gredama vise kuke
Zadnje su ih okačile
Iznemogle stare ruke.

Suzno oko stvari gleda
Kao prije treba biti
Dok u kući bješe baka
Morao se pauk kriti.

STRUJA

Znate li djeco kakva je struja
Opasna i ljuta kao i guja.
Njoj se ne može primaći svako
Od nje se može stradati lako.

Koliko korisna toliko prijeka
Na grešku spremna uvijek čeka.
Dirati se ne da ko je ne poznaje
Poruku ljutu uvijek nam daje.

Kada se pokvari kompjuter stari
Pa za to ima bar majstor pravi,
on se sa strujom dugo poznaje
Za čas vam kompjuter ispravan daje.

Zato drugari mirnoga sna
Neka struju dira onaj koji zna,
Školu je za to učio čiko
A od vas je dirati ne smije niko.

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE U 2023. GODINI

Tradicija društveno odgovornog poslovanja se nastavlja

Tokom 2023. godine realizovano je preko 130 aktivnosti iz oblasti: obrazovanja, zdravstva, kulture, sporta, pomoći u vrijednosti od oko 260 hiljada eura.

Oblast obrazovanja, kao izuzetno važnu i dragocjenu, podržali smo sa jedanaest projekata, vrijednih 35 hiljade eura. Među njima je i organizovanje državnog takmičenja iz oblasti elektrotehnike “Energija u žici”, kao i projekat “Energija podvučeno zelenom” koji CEDIS sprovodi četvrti put zaredom, u saradnji sa Zavodom za školstvo sa ciljem edukacije najmlađih o značaju životne sredine. Dio obrazovno-vaspitnih ustanova svake godine dobije sredstva za realizaciju projekata koji će omogućiti učenicima da se uključe u rješavanje problema i daju svoj doprinos poboljšanju životne sredine na nivou na kojem mogu da se vide konkretni rezultati. Vrijedi pomenuti i donacija ETF-u kao pomoć u formiranju laboratorije za elektroenergetske sisteme.

CEDIS je svojim donacijama takođe omogućio bolji rad najveće zdravstvene ustanove u zemlji (Klinički centar Crne Gore) i pojedinim bolnicama u Crnoj Gori, kao i nabavku

medicinskih aparata i opreme. U cilju pomoći oblasti zdravstva realizovano je osam projekata u vrijednosti od 42,5 miliona eura. Pored uplaćenih sredstava KC CG u iznosu od 25 hiljada eura, shodno potpisanom četvorogodišnjem ugovoru o saradnji, bolnici “Vaso Čuković” u Risnu opredijeljeno je 8.200 eura, a Domu zdravlja Glavnog grada 3,5 hiljada...

Vjerujući da su vrijednosti svakog sportiste - fer plej, posvećenost, upornost, zdravi stilovi života osnova i temelj zdravog društva, podržali smo 35 projekata iz oblasti sporta čija vrijednost iznosi 80.700 eura.

Tako smo, između ostalog, za sponzorstvo Vaterpolo i plivačkom savezu Crne Gore izdvojili 15 hiljada eura, Šahovskom savezu Crne Gore, Džudo savezu Crne Gore i Fudbalskom savezu “Sutjeska” po 4.500 eura.

U ostale projekte za potrebe zajednice uloženo je oko 25 hiljada eura, a u oblast kulture 11.600 eura, te za individualne pomoći 6.400 eura.

I u ovoj godini strateški će se pristupati društveno odgovornom poslovanju, kako bi se nastavila kvalitetna podrška zajednici u kojoj poslujemo.

TAKO RADI CEDIS

CEDIS

Dizajn: Digital DAB
Štampa: Lux print

Crnogorski elektrodistributivni sistem
Ivana Milutinovića 12
www.cedis.me

 / cedisonline
 / cedisonline